

ВПЛИВ ДЕРЖАВИ НА РОЗВИТОК СУЧАСНОГО ПІДПРИЄМНИЦТВА

УДК 338.2.

JEL Classification: H73, F41

ХАРАКТЕРИСТИКА НЕОБХІДНОСТІ УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ В УКРАЇНІ, ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Мельник В.В., к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва

Анотація. У статті визначено зміст та необхідність державного регулювання ринку в Україні. Висвітлені особливості структурної перебудови вітчизняної економіки, її модернізація, що є головним інструментом забезпечення конкурентоздатності держави. В умовах сучасного розвитку суспільства та формування суспільства інформаційної економіки, вітчизняній економіці слід адаптуватися до змін, що викликані так званою четвертою промисловою революцією.

Результатами дослідження є виявлення та структуризація проблем в забезпеченні інноваційного розвитку – недосконалість законодавства, зміна термінів проведення тендерів, часті зміни митного законодавства, за короткий термін повернення валютних цінностей, складність митної документації, високий рівень податків, відсутність пільгового режиму оподаткування для високотехнологічних виробництв, несвоєчасне повернення бюджетом невідшкодованого ПДВ, відсутність державної цільової програми розвитку підтримки вітчизняного виробника та підтримки в створенні нової техніки та впровадження нових технологій.

Державне регулювання намагається доповнювати ринковий економічний механізм, і незважаючи на те, що ринкова система стала регульованою, державний вплив має свої межі, які визначаються можливостями ринкового механізму попиту і пропозиції за умов недосконалої конкуренції. Держава бере на себе лише ті функції, які не підвладні ринку і пов'язані з необхідністю задоволення суспільних потреб.

Метою статті є обґрунтування необхідності удосконалення використання державного регулювання економіки України.

У статті було проведено аналіз методів державного регулювання. Їх застосування дає змогу створити економічні умови на ринку, які спонукають суб'єктів ринку діяти в необхідному напрямі, вирішувати ті, чи інші завдання згідно з загальнодержавними інтересами та приватними (особистими), а також зберегти право на вільний вибір своєї поведінки. Вагомим значення набуває формування ефективної державної політики регулювання ринку. В сучасних умовах соціально-економічного розвитку, активне державне регулювання має стати запорукою формування соціально-ринкової економіки в Україні.

Ключові слова: держава, регулювання, економіка, механізм, конкуренція, ринок, удосконалення, інвестиції, капітал, виробництво, власність.

APPEARANCE OF THE STATE'S REGULATION NECESSITY IMPROVEMENT IN UKRAINE AS AN ESSENTIAL PART OF THE MARKET ECONOMY

Viacheslav Melnyk, PhD in Economics, Associate Professor

Uman National University of Horticulture

Summary. The article defines the content and the necessity of the state market regulation in Ukraine. There are highlighted the national economy's restructuring peculiarities, its modernization, which is the main tool for the state competitiveness. At the contemporary society development level and the social information economy's formation, the domestic economy should adapt to changes caused by the so-called fourth industrial revolution.

The study's results are the identification and structuring problems in innovative development maintenance. Among them the most urgent are: imperfect legislation, changes in the timing of tenders, frequent changes in customs legislation, the complexity of the customs documentation, high taxes, lack of preferential tax treatment for high-tech industries, late return of the budget uncompensated VAT, the absence of the domestic producers state support program.

Governmental regulation tries to complement the market economic mechanism and despite the fact that the market system became regulated, governmental influence has its limits, which are determined by the market mechanism possibilities of supply and demand under imperfect competition conditions. The state assumes only those functions that are not subject to market and are related with the need to meet social needs.

The article aims to justify the need improvement for the Ukraine's economy state regulation.

The article is an analysis of the state regulation methods. Their use allows to create economic market conditions that encourage market players to act in the desired direction to solve these or other problems in accordance

with national interests and private (personal) and keep the right to choose freely their behaviour. The formation of the effective market regulation state policy is becoming of significant importance. In modern conditions of social and economic development, the active state regulation should become the key to the social market economy formation in Ukraine.

Keywords: state, regulation, economy, mechanism, competition, market, competition, investment capital, manufacturing, property.

Постановка проблеми. Зростання економічної ролі держави, її втручання в процес суспільного виробництва і висока концентрація останнього, модифікували традиційний механізм саморегулювання економіки, різко обмежили дію стихійних ринкових сил. Держава прийняла на себе цілу низку регулюючих функцій, особливо щодо розвитку державного сектора економіки, а також ринкової кон'юнктури. Довголітня практика державного втручання в економіку дала змогу виробити відповідні методи і важелі, в результаті чого економічна система стала високоефективною. Політика державного регулювання дає можливість нейтралізувати численні руйнівні процеси і небажані відхилення, які періодично переривають і деформують рух економічного циклу [1].

Таким чином, обмеження дії ринкових механізмів саморегулювання є складовою важливого завдання пов'язаного з удосконаленням державного механізму підтримки вітчизняних підприємств. Ринок не може розвиватися і функціонувати без регуляторних механізмів щодо здійснення ефективної політики державного стимулювання соціально-економічного розвитку. Враховуючи найкращі приклади використання вітчизняного та зарубіжного досвіду виникає потреба в розробці нових ґрунтовних положень щодо вирішення актуальних проблем сучасного суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблемам державного регулювання економіки присвячені численні теоретичні дослідження та узагальнення таких вчених, як: О. Алімов, О. Амоша, Б. Андрушків, Ю. Бажал, О. Веклич, А. Гальчинський, О. Гойчук, В. Мунтіян, Б. Пасхавер, Ю. Пахомов, Т. Пепа, С. Салига, О. Скидан, Л. Чернюк та ін.

Невирішені складові загальної проблеми. У роботах авторів, на сьогодні, недостатньо обґрунтовані шляхи удосконалення механізмів державного регулювання, відсутній комплексний аналіз сучасної ситуації та врахування реалій сьогодення, при умові державного регулювання соціально-економічних процесів на макрорівні. Крім цього незважаючи на значну кількість досліджень, наукових праць та публікацій вітчизняних та зарубіжних учених, зокрема, щодо методів та шляхів державного регулювання, конкурентоздатності, вирішення завдань пов'язаних з державним регулювання економіки України залишаються досить актуальними. А відтак існує необхідність проведення подальших досліджень у цьому напрямі.

Формулювання цілей статті. Здійснити аналіз необхідності державного регулювання соціально-економічного розвитку України, методів та подальших шляхів удосконалення державного регулювання.

Для досягнення мети наукового дослідження вирішуються такі завдання:

- 1) формуються методи державного регулювання соціально-економічного розвитку;
- 2) формуються шляхи державного регулювання інноваційно-інвестиційного розвитку національної економіки;
- 3) розробляються подальші шляхи конкурентоздатності суб'єктів господарювання вітчизняної економіки.

Виклад основного матеріалу досліджень. Державне регулювання економіки є невід'ємною складовою сучасних ринкових відносин, оскільки поряд із забезпеченням ефективного функціонування та розвитку національного ринку товарів і послуг не менш важливими є заходи щодо мінімізації негативних дій нерегульованих ринкових механізмів в умовах світової економічної кризи та гармонізації національних умов і торгових режимів внутрішнього ринку до вимог світових ринків на підставі міждержавних угод та з урахуванням національних виробів, як на внутрішньому, так і на світовому ринках. Політика державного регулювання дає можливість нейтралізувати численні руйнівні процеси і небажані відхилення, які періодично переривають і деформують рух економічного циклу [2].

Сучасний етап розвитку економічних відносин в Україні характеризується посиленням ролі місцевих органів влади, як в економічному так і соціальному розвитку територій. Тобто відбувається перерозподіл і функцій, і повноважень державної влади,

між відповідними органами державної влади, і органами регіонального (місцевого) самоврядування, на користь останніх.

У Центральній та Східній Європі в країнах з транзитивною економікою процес децентралізації також має безліч проблем і протиріч. Основним завданням у цих державах є відновлення економічного зростання при обов'язковому збереженні всієї системи соціальних гарантій в наданні суспільних благ. Наявна інформація дозволяє зробити висновок про те, що процес проведення децентралізації в колишніх соціалістичних країнах ознаменувався певним прогресом, але ступінь досягнутої децентралізації істотно варіюється залежно від рівня розвитку національних систем, справедливості перерозподілу фінансових ресурсів, якості діалогу між центральним урядом і субнаціональними органами влади, від міцності політичного, економічного і фінансового становища самих територіальних утворень. Зокрема, більш помітні успіхи були зафіксовані в Угорщині, Польщі, Чехії та країнах Балтії, де послідовно і ефективно вирішувалися питання забезпечення реальної незалежності формування дохідної частини територіальних бюджетів [3].

Враховуючи те, що ринкова економіка розвивається швидкими темпами, залежно від зміни ситуації, виникає потреба постійного державного регулювання та відповідного контролю подальшого соціально-економічного розвитку. Беручи до уваги регулювання структурних параметрів ринку система державного впливу повинна включати цілеспрямовані політичні, правові, адміністративні, фінансово-економічні, податкові та інші методи. Головною метою є формування базових засад функціонування ринку, спрямованих на забезпечення сприятливих умов для розвитку ринкової інфраструктури та підприємств – потенційних виробників, збільшення обсягів виробництва, усунення вад ринкового саморегулювання, стимулювання конкуренції та ділової активності. Відповідно через вплив досягнень НТП має відбуватися і розвиток сучасного ринку шляхом здійснення ефективної інноваційної-інвестиційної політики, дотримання стабільного оптимального рівня цін, справедливого розподілу доходів та забезпечення економічної безпеки тощо.

При цьому найважливіша роль відводиться фінансово-економічним методам, важелям, інструментам та стимулам. Їх застосування дає змогу створити відповідні економічні умови, які спонукають суб'єктів ринку діяти в необхідному для суспільства напрямі, вирішувати ті, чи інші завдання згідно з загальнодержавними інтересами, регіональними та приватними (особистими).

Зокрема, серед методів фінансово-економічного впливу слід виділити цінове регулювання, при якому уряд може вдаватися до регулювання цін. Державне регулювання ціноутворення, в розвинутих економіках, полягає лише у визначенні ступеня та форм обмеження вільного ціноутворення. В свою чергу, важливо відзначити, що цінове регулювання повинно відбуватися, в першу чергу, на ринках, де існують природні чи штучні монополії, які диктують цінові вимоги, використовуючи своє виняткове становище на ринку, а також на ринках, які мають суттєве соціальне значення для населення. Державне регулювання цін, здійснюється шляхом встановлення фіксованих цін, граничних рівнів цін або граничних відхилень від державних фіксованих цін тощо. У березні 2016 року індекс споживчих цін порівняно з лютим становив 101,0%, з початку року – 101,5%; індекс цін виробників промислової продукції – 104,0%, з початку року – 104,4% [4].

Регуляторна політика держави разом з тарифами та системою правозастосування формують, так званий, економічний режим, який визначає стимули, що сприяють ефективному використанню існуючих і нових знань та розквіту підприємництва. За оцінками Світового Банку за підіндексом економічного режиму Україна посідає 93 позицію, що свідчить про недосконалу регуляторну та тарифну політику держави [5].

Також за результатами Індексу сприйняття корупції в 2014 році, від Transparency International, Україна лишається однією з найбільш корумпованих країн світу і найкорумпованішою країною Європи, займає 142 місце зі 175 позицій. Нещодавно прийняті закони поки не дали відчутних результатів у антикорупційній боротьбі [6].

Для того, аби в Україні відбулися реальні антикорупційні зміни, Transparency International закликає уряд, парламент та президента зробити п'ять негайних кроків [6]:

1. Належним чином запустити роботу нових антикорупційних органів, ухваливши зміни до антикорупційних законів та передбачивши необхідні ресурси на створення інституцій та добір кваліфікованих кадрів.

2. Невідкладно ухвалити розроблене експертами законодавство про повну прозорість фінансів політичних партій та виборчих кампаній.

3. На основі прийнятої Антикорупційної стратегії України розробити деталізований план дій уряду у сфері протидії корупції, до виконання якого залучити широку громадськість та медіа.

4. Забезпечити реальне розкриття даних державних реєстрів, передусім реєстру нерухомості та земельного кадастру.

5. Розпочати регулярні перевірки публічних службовців на доброчесність, у тому числі через зіставлення їх стилю життя із задекларованими майном і статками.

При цьому Transparency International в прес-релізі відмітила що Україна отримавши 26 балів зі 100 можливих опинилась на одному щаблі з Угандою та Коморськими островами як одна з найбільш корумпованих країн світу. Водночас, за даними рейтингу, Білорусь та Росія цього року посіли 119 та 136 місця відповідно. На 2015 рік у всесвітньому рейтингу Україна посідає 130 місце зі 168 позицій. За рік Україні вдалося заробити лише один додатковий бал і на сьогоднішній день індекс CPI країни складає 27 балів зі 100 можливих. Здійснити невеличке зростання індексу вдалося завдяки збільшенню суспільного осуду корупціонерів, створенню антикорупційних органів та появи руху викривачів корупції. Не краща ситуація в Україні і в 2016 році.

Як наслідок, в Україні, інноваційний так і інвестиційний процес здійснюється в умовах тінізації національної економіки. За офіційними даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі тіньова економіка в Україні становила 34%, а за підрахунками зарубіжних вчених, зокрема провідного експерта в сфері дослідження явища тіньової економіки Фрідріха Шнайдера, її рівень складає 44 % [7].

Що до суб'єктів підприємництва, то в більшості вони вдаються до тіньової діяльності для збільшення своїх прибутків, і як правило їх діяльність у цьому напрямі носить короткотерміновий характер, а саме вона пов'язана з бажанням отримання прибутків у поточному періоді, ніж здійснення легальних інвестицій з метою отримання доходів у майбутньому. Причина цьому недосконалість законодавства, зміна термінів проведення тендерів, часті зміни митного законодавства, за короткий термін повернення валютних цінностей, складність митної документації, високий рівень податків, відсутність пільгового режиму оподаткування для високотехнологічних виробництв, несвоєчасне повернення бюджетом невідшкодованого ПДВ, відсутність державної цільової програми розвитку підтримки вітчизняного виробника та підтримки в створенні нової техніки та впровадження нових технологій.

Аналізуючи статистичні дані, цілком упевнено можна стверджувати, що в Україні доля інноваційно-активних підприємств складає досить малий відсоток від загальної кількості.

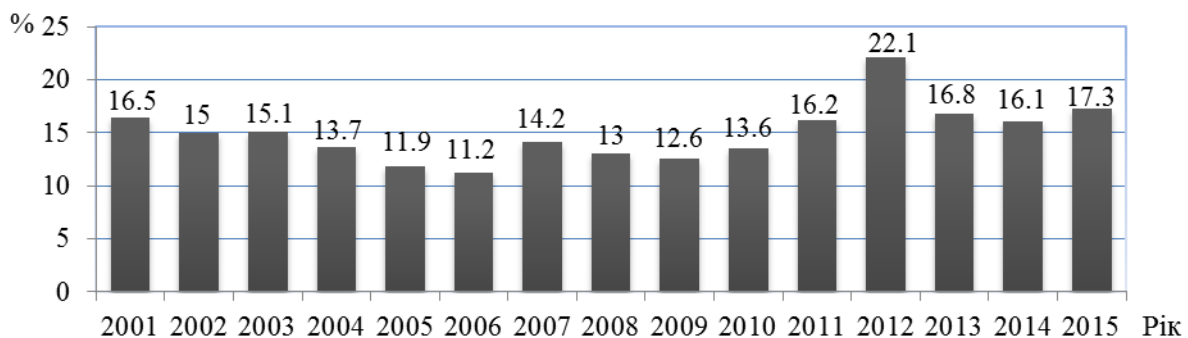

Рисунок 1 – Питома вага інноваційно-активних підприємств України протягом 2001-2015 рр.

** Складено за даними [8].*

До речі, серед країн Європейського Союзу, для порівняння, мінімальні показники інноваційної активності мають Португалія – 26% та Греція – 29%, що в 1,5 рази вищі, ніж в Україні. А в порівнянні з країнами-лідерами у цій галузі, такими як Ірландія (74%), Данія (71%), Німеччина (69%), Австрія (67%) та Нідерланди (62%), розрив становить в 3-4 рази [9].

Разом з тим у рейтингу інвестиційної привабливості країн світу International Business Compass за 2015 рік, опублікованому компанією BDO, Україна за рік піднялася

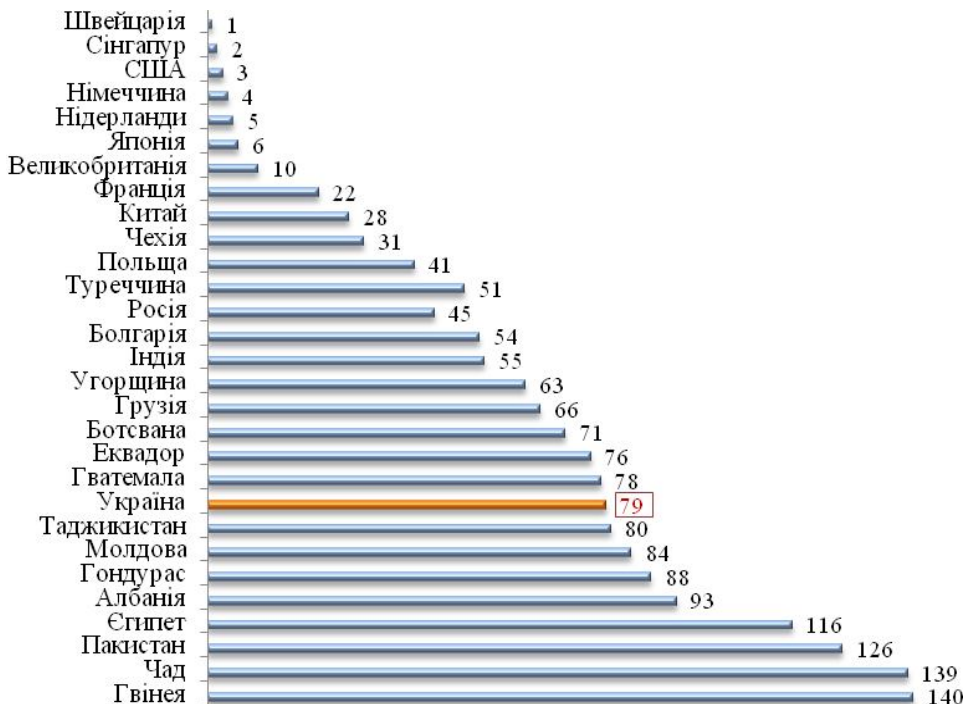
на 20 позицій. Україна в рейтингу розташовується на 89 місці і входить до переліку країн, що показали найкраще зростання за рік, нарівні з Білоруссю і Латвією. У 2014 році наша країна займала 109 місце.

Найближчими сусідів України є Молдова яка перебуває на 87 місці (в 2014 – на 94-му), Росія – на 100-му (у 2014 – на 104-му), Польща – на 34-му місці (в 2014 – на 36-му). Швейцарія, Сінгапур і Гонконг- рейтинг очолюють, а замикають рейтинг Північна Корея і Судан.

Державна політика інвестування промисловості має формуватися в рамках державно-приватного партнерства та прозорі системи держзамовлень. На виконання Розпорядження КМУ «Про схвалення Концепції розвитку державно-приватного партнерства в Україні на 2013-2018 роки» необхідно розробити механізм взаємодії між органами державної влади, органами місцевого самоврядування, приватним сектором та інститутами громадянського суспільства з метою об'єднання та ефективного використання реальних інвестицій. Вітчизняні та іноземні експерти висловлюють думку про те, що поєднання національних інтересів і переваг з інвестиційно-інноваційним потенціалом приватних структур можливе тільки в разі зменшення імперативу публічного права у інституційному регулюванні господарської діяльності і надання підприємцям та інвесторам більшої свободи в рамках приватного права і громадянського суспільства [10].

Згідно з опитуваннями, 89% керівників не бачать жодних передумов для стабілізації фінансового ринку, 80% – не задоволені ефективністю боротьби з корупцією, 77% респондентів не помітили реформ судової системи, 55% підприємців не задоволені митними процедурами, стільки ж не бачать прогресу з відшкодуванням ПДВ. Лише 17% опитаних помітили незначне спрощення митного оформлення, 11% відзначили покращення у судовій сфері, і 8% вважають, що торгівля стала простішою [11].

Відповідно до нещодавно опублікованого дослідження Всесвітнього економічного форуму, Україна за Індексом глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 посіла 79-е місце серед 140 країн світу, втративши за рік три позиції (у попередньому рейтингу займала 76-у позицію) (рис. 2). [12]

Рисунк 2 – Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index)

* Складено за даними [12]

Індекс глобальної конкурентоспроможності (The Global Competitiveness Index) – це глобальне дослідження, яке проводиться Всесвітнім економічним форумом, і супроводжуючий його рейтинг країн світу за показником економічної конкурентоспроможності. Цей показник щорічно розраховується з метою розуміння чинників продуктивності

та процвітання світових економік. Слід відзначити що розрахунки проводяться в таких сферах як інфраструктура, якість інституцій, макроекономічне середовище, здоров'я, початкова освіта, вища освіта та професійна підготовка, ефективність ринку товарів, ефективність ринку праці, розвиток фінансових ринків, технологічний розвиток, розмір внутрішнього ринку, рівень розвитку бізнесу та інновацій.

На основі цих даних формується єдиний загальний показник конкурентоспроможності тієї чи іншої економіки.

Таблиця 1 – Динаміка змін позицій України в рейтингу за Індексом глобальної конкурентоспроможності

Роки	2010-2011 (з 139 країн)	2011-2012 (з 142 країн)	2012-2013 (з 144 країн)	2013-2014 (з 148 країн)	2014-2015 (з 144 країн)	2015-2016 (з 140 країн)
Позиція в рейтингу	89	82	73	84	76	79

В контексті вище згаданого, проблеми українського суспільства, що до незадоволеної конкурентоздатності вітчизняної економіки, в першу чергу, пов'язані з тотальною зношеністю основних засобів виробництва (у деяких секторах до 80-90%), відтворення яких передбачає процес постійного відновлення. Потреба в такому оновленні, за ринкових відносин, визначається передовсім конкурентною боротьбою між товаровиробниками. Відтак не своєчасна заміна та модернізація технічно застарілого й фізично спрацьованого устаткування обумовлює невисокий рівень ефективності, підвищену енергоємність та ресурсоємність виробництва і як наслідок, високу собівартість і низьку додану вартість на одиницю продукції. Прибуток, який отримали в результаті такої діяльності, відповідно не дає змоги провести модернізацію основних засобів виробництва. Як наслідок, враховуючи відсутність фінансових ресурсів, виникає проблема впровадження інновацій, формування інвестиційного капіталу та використанню передових технологій.

Висновки. Важливо відзначити, що в сучасних умовах соціально-економічного розвитку, активне державне регулювання має стати запорукою формування соціально-ринкової економіки в Україні. Вагомим значення набуває формування ефективної державної інноваційно-інвестиційної політики, що є підґрунтям для дослідження сучасного стану розвитку внутрішнього ринку та його окремих складових. Відповідно така політика держави має забезпечувати прозору конкуренцію, реагувати на ринкові процеси, сприяти довгостроковому розвитку економічної та соціальної сфери. Таке регулювання дає змогу суб'єктам господарювання зберегти право на вільний вибір своїх дій. При цьому держава має корегувати негативні наслідки ринкової самоорганізації відповідними наказами та постановами, що представляють суспільний інтерес, в розумних межах, стимулюючи суспільство до модернізації та самоорганізації.

Перелік посилань:

1. Schneider, F. (2012). *Shadow Economy in Turkey and in other OECD-Countries: What do we (not) know?* Retrieved February 15, 2013. – Procedure of access: [http://www.gep.gov.tr/tmp/BSECpdf/Prof.Dr.Friedrich SchneiderShadEc_Turkey2012.pdf](http://www.gep.gov.tr/tmp/BSECpdf/Prof.Dr.Friedrich%20SchneiderShadEc_Turkey2012.pdf).
2. Woolcock, M. *Social Capital: Implications for Development Theory, Research, and Policy [Text]* / M. Woolcock, D. Narayan // *IBRD Research Observer*. – 2000. – № 15. – P. 225–251.
3. Беляєв О. О. *Держава і перехідна економіка: механізм взаємодії: Монографія* / Беляєв О.О., Бєло А.С., Комиков О.М.. – К.: КНЕУ, 2003. – С. 51–111.
4. Боярко І. М. *Місцеві бюджети у забезпеченні соціально-економічного розвитку міста: монографія* / Боярко І.М., Люта О.В., Пігуль Н.Г. – Суми: Корпункт, 2012. – 92 с.
5. Гончарова Н. П. *Інституціональні підвалини державного регулювання економіки* / Н. П. Гончарова // *Економіка та держава*. – 2008. – № 7. – С. 7–11.
6. *Державна служба статистики України [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
7. *Zвіт Transparency International Corruption Perceptions Index [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.transparency.org/country/#UKR>.
8. *Офіційний сайт Європейської Бізнес Асоціації [Електронний ресурс]*. – Режим доступу: <http://www.eba.com.ua>.
9. Панасюк Б. Я. *Державне регулювання економіки як мистецтво* / Б. Я. Панасюк // *Фінанси України*. – 2008. – № 5. – С.42–55.

10. Сухоруков А. І. Інституційні засади розвитку інвестиційної діяльності у промисловості України [Електронний ресурс] / А. І. Сухоруков – Режим доступу до ресурсу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1577/>

11. Ковач А. В. Світові тенденції інноваційного процесу на сучасному етапі [Електронний ресурс] / А. В. Ковач. – Режим доступу: <http://intkonf.org/kovach-av-svitovi-tendentsiyi-innovatsiyynogo-protsesu-nasuchasnomu-etapi/>.

12. Позиція України в рейтингу країн світу за індексом глобальної конкурентоспроможності 2015-2016 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://edclub.com.ua/analityka/pozyciya-ukrayiny-v-reytingu-krayin-svitu-za-indeksom-globalnoyi-konkurentospromozhnosti-0>

Стаття надійшла: 12.09.2016 р.

Рецензент: д.е.н., проф. Дмитрів І.А.

УДК 339.5.053

JEL Classification: F44

ЦИКЛІЧНІСТЬ КРИЗОВИХ ЯВИЩ У ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ

Дунська А.Р. к.е.н., доцент

Усачова І.Д.

Національний технічний університет України

«Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»

Анотація. У статті наведено результати дослідження циклічності виникнення кризових явищ у зовнішньоекономічній діяльності України. Досліджено стан експортно-імпоротної діяльності України за період 20 років. З'ясовано основні проблеми, з якими країна зіткнулася у період 1996-2015 рр.. Проаналізовано сальдо зовнішньоторговельного балансу України за останні роки та наведено причини виникнення певних економічних явищ. Предметом дослідження виступає динаміка циклу зовнішньоторговельного балансу України.

Метою дослідження є здійснення аналізу стану експортно-імпоротної діяльності України та визначення характерних фаз, які притаманні певним періодам в історії становлення та розвитку зовнішньоекономічної діяльності країни.

Основні методи дослідження застосовані в роботі: метод статистичного аналізу, методи економіко-математичного і порівняльного аналізу, метод системного підходу та метод графічного моделювання.

Циклічність розвитку економік світу характеризуються високим рівнем економічної активності, яка у пік свого розвитку змінює спрямованість вектору у бік спаду. Цикли мають закономірність повторюватись, відрізняючись двома характерними ознаками: тривалість та фактори спричинення циклічних коливань.

Зовнішньоекономічна діяльність України розвивається за економічними принципами циклічності. За період економічного становлення ЗЕД країни перебувала на різних стадіях циклу, які відображали стан економічного розвитку держави. Циклічність розвитку зовнішньоекономічної сфери характеризується значним та нерівномірним впливом на неї великої сукупності зовнішніх та внутрішніх факторів. Теорії циклічності надають можливість передбачити виникнення кризових явищ у зовнішньоекономічній діяльності України та своєчасно застосувати заходи щодо мінімізації негативних наслідків.

Сферою застосування результатів дослідження може бути: Міністерство економічного розвитку і торгівлі України, експортноорієнтовані підприємства, , приватний сектор тощо.

Досягнути позитивних результатів у зовнішньоекономічній діяльності та стимулювати її розвиток можна завдяки правильному визначенню періодичності циклічних коливань та вчасному застосуванню заходів щодо контролю виникнення кризових ситуацій.

Ключові слова: циклічність, фаза, криза, зовнішньоекономічна діяльність, зовнішньоторговий баланс.

CYCLICAL CRISES IN FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY UKRAINE

Alla Dunska, PhD in Economics, Associate Professor

Inna Usachova

National Technical University of Ukraine "Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute"

Summary. The article contains the results of the study of cyclical crises regarding foreign trade in Ukraine. The state of export-import activity in Ukraine for the period of 20 years was researched. The main challenges facing the country in the period 1996-2015 were found out. The balance of foreign trade of Ukraine for recent years was